

KAPITTEL 7

Forvaltningsoppgavene til Overvåkingsorganet og Den faste komité**7.1 OVERSIKT**

Innenfor EF-systemet vil direktiver og forordninger ofte delegere ulike typer myndighet til EF-kommisjonen. Direktiver kan f.eks. gi EF-kommisjonen adgang til å utstede nye regler. I EØS er det EØS-komiteén som skal ha tilsvarende myndighet til å utstede nye regler under beslutningsprosessen, jf. pkt 8.3.2 i St.prp. nr. 100 (1991-92).

Innenfor EF-systemet vil direktiver og forordninger dessuten måtte følges opp, samordnes og administreres. De fleste oppgaver som knytter seg til gjennomføring av regelverket må riktignok utføres nasjonalt, men deler av regelverket krever samordning og oppfølging sentralt, dvs. i EF-kommisjonen. I visse tilfeller vil det bli truffet vedtak, i andre tilfeller kan det bli gitt anbefalinger. Innenfor EF-systemet vil mange av disse oppgavene være nært knyttet til det øvrige overvåkingsarbeid som EF-kommisjonen utfører overfor medlemslandene. EF-kommisjonen har f.eks. adgang til å foreta kontroller og inspeksjoner på veterinærområdet eller å gi uttrykk for om et nasjonalt beskyttelsestiltak er lovlig eller ikke. EF-kommisjonen kan videre konsultere medlemslandene eller opptre som bindeledd mellom de enkelte lands myndigheter, motta informasjon fra dem og utgi rapporter osv. De oppgaver som EF-kommisjonen utfører i forhold til medlemslandene, og som ikke gjelder utstedelse av nye regler, betegnes i det følgende som forvaltningsoppgaver.

EØS-avtalen forutsetter at EFTA-organer skal utføre de samme oppgaver overfor EFTA-landene som dem EF-kommisjonen utfører overfor EFs medlemsland. Med andre ord skal to-pilar-ordningen også gjelde her. I EØS-avtalens artikkel 108 nr. 1 heter det at det skal fastsettes saksbehandlingsregler for EFTAs overvåkingsorgan, som tilsværer dem som finnes i EF. Videre gir pkt. 4 og 5 til Protokoll 1 i EØS-avtalen visse retningslinjer for tilpasninger i EØS-regelverket. Her fremgår det at de forvaltningsoppgavene som i EF utføres av EF-kommisjonen, skal utføres enten av EFTAs overvåkingsorgan eller av Den faste komité. Dette gjelder dog ikke de forvaltningsoppgaver som utføres av EF-kommisjonen utenfor det indre marked, f.eks. på forskningsområdet. Her skal EFTA-landene delta direkte i EFs komitéer.

De nærmere kriterier for funksjonsfordelingen mellom de to EFTA-organene, er nedfelt i de to EFTA-avtalene. Her fremgår det at Overvåkingsorganet vil utføre de oppgaver som har trekk til felles med overvåking.

Det er utarbeidet et veiledende notat som viser hvordan forvaltningsoppgavene i de relevante rettsakter er nærmere fordelt mellom Overvåkingsorganet og Den faste komité. Notatet, som ikke inngår som del av Avtalene, er inntatt som Vedlegg til proposisjonen.

7.2 FORVALTNINGSOPPGAVENE TIL OVERVÅKINGSORGANET

Artikkel 5 nr. 1 (a) i Avtalen om Overvåkingsorganet og Domstolen gir Overvåkingsorganet alminnelig kompetanse til å påse at EFTA-landene overholder forpliktelsene etter EØS-avtalen og Avtalen om Overvåkingsorganet og Domstolen. Artikkel 5 nr. 2 (d) slår fast at Overvåkingsorganet i den forbindelse skal utføre visse forvaltningsoppgaver som er nevnt i Protokoll 1 til Avtalen om Overvåkingsorganet og Domstolen, og hvor tilsvarende oppgaver i EF utføres av EF-kommisjonen.

Artikkel 1 til Protokoll 1 i Avtalen om Overvåkingsorganet og Domstolen oppregner de forvaltningsoppgaver som Overvåkingsorganet skal ha. Oppregningen viser at forvaltningsfunksjonene forekommer innen de fleste områder av EØS-regelverket. Av det veiledende notatet i proposisjonens Vedlegg fremgår at tyngden av de overvåkingsrelaterte oppgavene ligger på veterinærområdet og innenfor tekniske handelshindringer.

På veterinærområdet får EFTAs overvåkingsorgan eksempelvis adgang til å utføre kontroller og inspeksjoner og utarbeide anbefalinger i forbindelse med sykdommer, jf. pkt. (e). På området for tekniske handelshindringer kan Overvåkingsorganet eksempelvis godkjenne og eventuelt iverksette tiltak for å trekke tilbake nasjonale standarder, jf. pkt. (g).

En del av de forvaltningsoppgaver som Overvåkingsorganet tildeles gjennom Artikkel 1 til Protokoll 1 i Avtalen om Overvåkingsorganet og Domstolen, faller inn under EØS-avtalens alminnelige regler om overvåking. I medhold av pkt. (a) kan Overvåkingsorganet

Om samtykke til ratifikasjon av EFTA-avtalen om Overvåkingsorganet og Domstolen,
og EFTA-avtalen om Den faste komité

således underrette et EFTA-land, som har iverksatt beskyttelsestiltak i medhold av en EØS-regel, om tiltaket kan anses rettfærdigjort eller ikke. Dersom vedkommende EFTA-land unnlater å etterkomme en anmodning om å endre tiltaket, vil spørsmålet om lovligheten av et tiltak avgjøres ved at Overvåkingsorganet reiser sak for EFTA-domstolen.

Videre heter det i pkt. (i) at Overvåkingsorganet på energiområdet skal gjennomføre visse prosedyrer. Det siktes her til de funksjonene som er nevnt i artikkel 4 i de to transittdirektivene for elektrisitet og gass, som er oppført i EØS-avtalens vedlegg IV pkt 8 og 9 og omtalt i St.prp. 100 (1991-92) pkt. 4.10.3. Det fremgår her at dersom eier av ledningsnett nekter transitt uten rimelig grunn, vil Overvåkingsorganet kunne iverksette de nødvendige tiltak som finnes i EØS-avtalen, herunder reise sak.

Artikkel 2 i Protokoll 1 inneholder regler om at EFTAs overvåkingsorgan og EF-kommisjonen skal holde hverandre gjensidig underrettet om den informasjon som de to overvåkingsorganene mottar fra landene i den respektive pilar.

Innenfor EF-systemet gir EFs regelverk ofte EF-kommisjonen myndighet til å treffe ulike typer vedtak etter første å ha rådført seg med en komité med representanter for medlemsstatene. Forutsetningen for at EF-kommisjonen kan treffe endelig vedtak, er imidlertid at komitéen er enig i EF-kommisjonens syn. I motsatt fall vil EFs Råd, etter nærmere regler, kunne få seg forelagt saken til endelig avgjørelse.

Artikkel 3 i Protokoll 1 bestemmer at i EØS-sammenheng skal EFTAs overvåkingsorgan eventuelt rådføre seg med en tilsvarende komité som skal opprettes i medhold av Avtalen om Den faste komité. Dersom denne komitéen ikke er enig i Overvåkingsorganets syn, vil Overvåkingsorganet kunne forelegge saken for Den faste komité til endelig avgjørelse. Dersom et flertall av EFTA-landene fortsatt er uenige med Overvåkingsorganet, vil Overvåkingsorganet ikke kunne gjennomføre sitt vedtak, jf. pkt. 7.3.

Artikkel 4 i Protokoll 1 fastslår at EFTAs overvåkingsorgan i utgangspunktet skal utarbeide rapporter o.l. på tilsvarende måte som EF-kommisjonen gjør det i EF.

7.3 FORVALTNINGSOPPGAVENE TIL DEN FASTE KOMITÉ

Artikkel 3 i Avtalen om Den faste komité nevner de forvaltningsoppgaver som skal utføres av Den faste komité, dvs. av EFTA-landene selv. Også disse funksjonene utøves i

EF-systemet av EF-kommisjonen. Dette er oppgaver som EFTA-landene har valgt å definere som ikke primært knyttet til overvåking, og som derfor ikke vil bli lagt til EFTAs overvåkingsorgan. Disse funksjonene er av svært varierende art.

Artikkel 3 nr. 1 i Avtalen om Den faste komité gir en oversikt over hvilke forvaltningsoppgaver som skal utøves av Den faste komité. Med unntak av pkt. (a), er disse funksjonene nokså detaljert oppregnet i selve artikkelen.

Når det gjelder pkt. (a), gjøres det en henvisning til den detaljerte oppregning i Artikkel 1 nr. 1 til Protokoll 1 i Avtalen om Den faste komité. Her nevnes en rekke forvaltningsoppgaver av ulik karakter. Den faste komité kan innhente og systematisere informasjon, sette opp lister, utpeke laboratorier, gi mandat til europeiske standardiseringsinstitusjoner, konsultere og informere EFTA-landene, trekke opp retningslinjer, fastsette administrative prosedyrer, ta felles initiativ, m.m. Mens selve vedtaket vil bli fattet av Den faste komité, vil det praktiske arbeidet bli utført av EFTA-sekretariatet.

I forbindelse med utøvelsen av forvaltningsoppgaver kan Den faste komité i en rekke tilfeller fatte vedtak eller gi anbefalinger med flertall. I henhold til Artikkel 6 nr. 2 i Avtalen om Den faste komité innebærer dette at flertallet av EFTA-statene må stemme for forslaget. De områder som dette gjelder er nevnt i Vedlegg og Tillegg til EFTA-avtalen om Den faste komité. Disse vedtakene er rettet til statene og er av folkerettslig karakter.

Det er først og fremst praktiske hensyn som ligger bak adgangen for Den faste komité til å treffe flertallsvedtak. Visse forvaltningsoppgaver krever at EFTAs faste komité er i stand til å utføre oppgavene effektivt. Dette ville ikke alltid være tilfellet dersom et mindretall kunne blokkere for vedtak. Alternativet ville være å legge også disse funksjonene til Overvåkingsorganet.

Flertallsavgjørelser vil bl.a. bli brukt i de tilfeller som er nevnt ovenfor under pkt. 7.2, hvor Den faste komité kan tilsidesette vedtak fattet av Overvåkingsorganet.

Vedtaket i Den faste komité til forberedelse av vedtak i EØS-komitéen under beslutningsprosessen i EØS, skal alltid skje med enstemmighet.

I Vedlegg til Avtalen om Den faste komité nevnes de tilfeller hvor Den faste komité skal treffe vedtak og gi anbefalinger ved flertallsvedtak. Det er:

- ved tilsidesettelse av Overvåkingsorganets vedtak etter at en komité er blitt rådspurt,

Om samtykke til ratifikasjon av EFTA-avtalen om Overvåkingsorganet og Domstolen,
og EFTA-avtalen om Den faste komité

- jf. overfor under pkt. 7.2. De områder dette gjelder er nærmere spesifisert i eget Tillegg til Avtalen om Den faste komité og omfatter veterinær/plantesanitærområdene og tekniske handelshindringer.
- ved anbefalinger i saker der et EFTA-land har truffet beskyttelsestiltak vedrørende kapitalbevegelser, jf. EØS-avtalens artikkel 43.
 - når det skal fastsettes prosedyrer om varslings og samarbeid om dyresykdommer, samt unntak for visse produktkrav.
 - ved valg av laboratorier på veterinær- og plantesanitærområdet i det enkelte EFTA-land.
 - når et EFTA-land skal kunne opprettholde eller videreføre et beskyttelsestiltak eller unntak fra visse bestemmelser om tekniske handelshindringer.
 - når den skal omgjøre vedtak truffet av EFTAs overvåkingsorgan om arbeidskraftens fri bevegelse.
 - ved tvisteløsning mellom EFTA-land på transportområdet, f.eks. ved uenighet om fastsettelse av priser på flybilletter.
- I tilknytning til Vedlegget og Tillegget gir Møteprotokollen til Avtalen om Den faste komité en uttømmende oppregning av de bestemmelsene i EØS-avtalen hvor Den faste komité kan fatte flertallsvedtak.